

ÜLKƏR TELMAN QIZI ƏSGƏROVA

e-mail: ulkeraskerovaa@gmail.com

Azərbaycan Dillər Universiteti

e-mail: info@edu.az

U.QOLDINQIN “İKİLİ DİL” ROMANINDAKI MİFİK KODLARLA TƏSƏVVÜF ŞEİRİ ARASINDA PARALELLƏR

Giriş. Uilyam Cerald Qoldinq (William Gerald Golding) (1911-1993) görkəmli ingilis yazıçısıdır. O, 1983-cü ildə Nobel mükafatının laureatı olmuşdur. Özünün qırx illik yaradıcılığı boyunca on iki roman [“Milçəklərin hökmdarı” (1954), “Varislər” (1955), “Cibgir Martin” (1956), “Sərbəst eniş” (1959), “Mil” (1964), “Piramida” (1967), “Hörümçək tanrı” (1971), “Görünən zülmət” (1979), “Hərəkətli hədəf” (1982), “Kağız adamcıklar” (1984), “Üzgüçülük mərasimi” (1980), “Sıx qonşuluq” (1987), “Aşağıda yangın” (1989), “İkili dil” (1995)] çap etdirmişdir. Yazıçının ilk romanının işıq üzü gördüyü gündən etibarən onun yaradıcılığı alim və tənqidçilərin diqqət mərkəzinə çevrildi. Nəticədə qoldinqşünaslıq az qala yarıməsrlük bir tarixi əhatə edərək, yazıçının əsərlərinin tədqiq edilməsini bir neçə dövrə ayırmağa imkan verdi.

İstənilən əsərə daha dərin, geniş yanaşdıqda orada az və ya çox dərəcədə mifoloji elementlər tapmaq mümkündür. Amma bizim təhlil predmetimiz yazıçının özü tərəfindən, bilərəkdən istifadə olunan, müəllifin fəlsəfi yanaşmasının məhsulu olan mifoloji motivlərdir.

Məqalədə Qoldinq yaradıcılığında imlisit və eksplisit mif aşkar edilir, semiotik materiyadan qeyri-semiotik materiyaya olan qəliz keçidlər, mətn və mətnaltının bir-birinə axıcı şəkildə keçidi və bir-birində itməsi analiz edilir. Böyük diqqət daha az tədqiq olunmuş və yazıçının mifologiya həvəsi son romanı olan “İkili dil” romanına ayrılır.

“İkili dil” romanının yazıçının yaradıcılığında xüsusi yeri vardır. Bu roman müəllifin ömürünün son illərində qələmə alınmış, amma əfsuslar olsun ki, onu tamamlamağa ömür vəfa etməmişdi. Roman bədii kompozisiya, məkan-zaman strukturu, ideya və semantikasından oxucunu sanki bir labirintə salır. Yalnız mifologiyani, mifik simvol və ifadələrin dilini, mənasını anlayan oxucu U.Qoldinqin bu romanını müəyyən qədər çözməlidir.

“İkili dil” romanında imlisit və eksplisit mif qatları. “İkili dil”, sözün həm həqiqi, həm də məcazi mənasında, mətnin açarıdır. Müəllif mətndə “ikili dil” konseptinə dair müxtəlif işarələr vermişdir. Bu işarələrə diqqət yetirdiyimizdə “ikili dil” semanteminin mətnin konseptual strukturu, ideya əsası və müəllif niyyəti ilə bağlı olduğu görünür. Məsələn, romanın əvvəlində artıq qocalmış Arieka/Pifiyanın

xatirələrində “ikili dil” politeist tanrı (Apollon) ilə ünsiyyət modeli kimi təqdim olunur.

Bu parçada söhbət falçının (pifiyanın) danışdıqlarının ikili mənaya malik olmasından gedir. Yəni falçının dediklərini olduğu kimi yox, həmin sözlərin altında yatan ikinci mənə layını anlamağa çalışaraq qəbul etmək lazımdır. Bu, bir növ, tərcüməyə bənzəyir. Falçının danışdıqlarını gərək insanların danışdığı adi dilə “tərcümə olunsun”.

Qeyd edək ki, bu, Şərqi təsəvvüf şeirinin strukturunu xatırladır. Təsəvvüf poeziyasında iki işarə qatı var: Birincisi, mətnin adi danışq dili ilə başa düşülən qatı, ikincisi, həmin sözlərin işarə etdikləri mənələrdən qurulan işarə qatıdır.

Təsəvvüfün dilini, yəni şeirdəki sözlərin işarə etdikləri sufi anlamlarını bilmədən sufi şeirinin alt qatına enmək mümkün deyildir. Nəsimi bunu “quş dili” adlandırır: “Bu, quş dilidir, onu Nəsimi bilir ancaq”. Nəsimi burada “quş dili” dedikdə insanların danışdığı dildən fərqli anlayışlar sistemini – bütün kainatın, varlıq aləminin ilahi mahiyyətini ifadə edən dili (işarələr sistemini) nəzərdə tuturdu. Bu dili bilmədən şeirin üz qatındakı mənəni alt qata tərcümə edib anlamaq mümkün deyildir. Ona görə də şair “tərcümə” məsələsini xüsusi vurğulamışdır:

Nazilü münzil anla kim, birdir,

Yenə kəndüyə tərcümandır söz (1,351).

Nazil – yerə endirilən Quran;

Münzil – Quranı yerə nazil edən (endirən) Allahdır.

Nəsimi insanlara xitab edərək deyir ki, Allahla onun yerə endirdiyi “Quran” mahiyyətə eynidir, birdir, Allahı anlamaq, dərk etmək üçün “Quran”da hamımızın anladığı sözlərin altındakı gizli mənaları tərcümə edib üzə çıxarmaq lazımdır.

Şərqi bu “quş dilini”, yəni sufi rəmzlərinin mənasını başa düşmək üçün xüsusi əsərlər yazılmışdır. Məsələn, bunlardan biri məşhur sufi alimi Şeyx Mahmud Şəbüstərinin (1287-1320) “Gülşəni-raz” (“Sirlər bağçası”) əsəridir. Əsərin Azərbaycan nəşrinə müqəddimə yazmış Möhsün Nağısoylu göstərir ki, əsərin əsas məzmunu bilavasitə müəllifə ünvanlanmış on beş sualın cavabından ibarətdir. Bu suallar birbaşa təsəvvüflə – “vəhdəti-vücut” nəzəriyyəsinin əsas müddəaları, eləcə də ayrı-ayrı sufi anlayışları və rəmzləri [büt, xal, xərabat (meyxana, şərab içilən yer), xətt (üzdəki zərif tük), ləb (dodaq), şahid (gözəl), şəm (şam), şərab, tərsa, zülf (saç), zünnar (xristian ruhanilərinin bellərinə bağladığı qurşaq)] və s. ilə bağlıdır(2,6).

Göründüyü kimi, təsəvvüfi şeir də U.Qoldinqin bu romanında olduğu kimi “ikili dil” konseptinə əsaslanır. Lakin təsəvvüf ədəbiyyatı ilə roman arasındakı oxşarlıq, səsləşmə bununla məhdudlaşmır. Burada daha dərin tipoloji oxşarlıq var və bizim burada təsəvvüfə xatırlamağımız əbəs yerə deyil. Təsəvvüfdə, gördüyümüz kimi, “ikili dilin” biri insanların danışdığı dil, o biri isə ilahi dil, yəni ilahi həqiqətləri işarə edən işarələr sistemidir. Məsələnin əlamətdar tərəfi onda ifadə olunur ki, U.Qoldinqin romanında da “ikili dil” ilahi dil, yəni tanrının dili kimi şərh olunur. Burada tanrı dedikdə mifik qəhrəman Apollon nəzərdə tutulur. O, Delfdə nəhəng

ilanı öldürür və onun haça dilini alır. Tanrı Apollon insanlarla fəlcə-kahinlər vasitəsi ilə əlaqə saxlayır. Qədim Yunanıstanda hər tanrının öz kahini var idi. İlanın dili haça, yəni ikiüclü olduğu üçün Tanrının sözləri də ikili mənə qatına malikdir. Tanrı kahinin dili ilə danışır. Bu halda kahinin söylədiklərini yalnız “ikili dil” modelini tətbiq etməklə başa düşmək olar.

Romanda “ikili dil” konsepti eyni zamanda tanrı ilə insanlar arasında vasitəçilik etməli olan Ariekanın (Pifiyanın) davranış modeli, özünüifadə tərzini kimi təqdim olunur. Ariekanı məbədə gətirən kahin İonid ona özünü necə aparmalı olduğunu belə başa salır:

“– Bağışla ki, çox inad edirəm. Ancaq məndə belə bir təəssürat yarandı ki, sən falın saxta olduğunu düşünürsən. Yox, yox, mənim əzizim. Mən insan dili ilə danışırım. Sənsə ilahi xəbərçilərin dili ilə danışmalısən. Ancaq, – burada o, özünün möcüzəli kədərli təbəssümü ilə gülümsədi, – əgər bizə biri verilməyibsə, heç olmasa, o birisindən istifadə edək.

– Yaxşı. Daha heç nə deməyəcəyəm.

– Sən iki səviyyədə yaşamalısən! Mən təəssüf ki, yalnız birini bilirəm. Əgər Roma məsələsi səni narahat edirsə, onu bir qırağa qoy. O barədə unut və iki səviyyədə yaşa, bu, fəvqəladə dərəcədə zəruridir”(17, 76).

Göründüyü kimi, burada “ikili dil” həm də iki davranış səviyyəsi ilə bağlıdır. Arieka məbədin qoca pifiyalarını (fəlciləri) əvəz edəcək yeni pifiya kimi iki dünya arasında vasitəçilik, mediatorluq etməlidir. Bu halda o, bir tərəfi ilə tanrılar aləminə, o biri tərəfi ilə insanlar aləminə bağlıdır. O, tanrı Apollonla ünsiyyətə girib, onun dediklərini insanlara çatdırmalıdır. Tanrılar və insanlar fərqli səviyyələri (göy və yer) təmsil edirlər. Bu səviyyələr romanda həm də “ikili dil” metaforası ilə işarə olunur.

Lakin U.Qoldinq romanda “ikili dil” konsepti ilə həm də bədii oyun qurmuşdur. Bu cəhətdən “ikili dil” metaforasının iki səviyyəsi var: birincisi, romanda tanrılarla insanlar arasındakı ünsiyyət, mediasiya dilinin ikili strukturu. İkincisi, müəllifin romanda işarələrin bir-birinə kodlaşması üsulu ilə qurduğu ikili mənə sistemi.

Birinci səviyyə aşkardır (implisitdir). Yəni oxucu elə güman edir ki, romanın adındakı “İkili dil” metaforası yalnız fəlcə ilə Tanrının arasındakı dilin ikili xarakterini ifadə edir. Bu, bir tərəfdən, doğrudan da, belədir. Ancaq romanı oxuduqca suallar, müəmmalar qarşısında qalan oxucu bir çox hallarda “İkili dil” metaforasının ümumən romanın bütün poetik struktur qatlarını əhatə etməsinin fərqiində olmur.

Beləliklə, “İkili dil” romanı müəllif tərəfindən bütün poetik struktur səviyyə və elementləri baxımından semiotik-ışarəvi mətn kimi qurulmuşdur. Bu cəhətdən əgər semiotikanın terminlərindən istifadə etsək, mətndə, ən azı, iki işarə səviyyəsi var: birinci və ikinci işarə sistemləri.

Semiotikada dil birinci işarə sistemini, ənənəvi mədəniyyətin bütün digər qatları (mifologiya, mərasim, incəsənət, ədəbiyyat və s.) isə ikinci işarə sistemlərini

təşkil edir. Semiotikaya görə, dil mədəniyyətin əsasında, ilkin bünövrəsində durur. Dilin strukturu mədəniyyətin müxtəlif səviyyələrinin strukturunda təkrarlanır, başqa sözlə, mədəniyyətin bütün formaları öz strukturunu dildən götürür. Elmi ədəbiyyatda göstəriləndiyi kimi, “ikinci modelləşdirici sistemlər adı altında dilin (birinci sistemin) əsasında meydana gələn və ondan xüsusi tipli ikinci struktur alan sistemlər başa düşülür. Beləliklə, ikinci modelləşdirici sistemlərin təbiəti dil strukturlarına xas olan münasibətlər kompleksini qaçılmaz şəkildə qazanmış olur (19,18). Beləliklə:

- a) Dil də daxil olmaqla bütöv mədəniyyət vahid sistemdir;
- b) Bu sistem iki səviyyədə ibarətdir: birinci və ikinci işarə qatları;
- c) Birinci işarə sistemini yalnız dil təşkil edir;
- ç) Mədəniyyətin dilin strukturundan törəyən bütün digər formalarının hamısı

birlikdə ikinci işarə sistemini təşkil edir.

U.Qoldinqin “İkili dil” romanına semiotik sistem kimi yanaşdıqımızda burada da iki işarə səviyyəsini görürük:

Birincisi, mətnin üst qatı, ikincisi, mətnin alt qat(lar)ı.

Müəllif bu qatları “dil” adlandırmışdır. Əlbəttə, biz burada belə bir hökm vermək istəmirik ki, U.Qoldinq burada “dil” terminini məhz semiotikadan almışdır. Ancaq dil, ən məşhur tərifində deyildiyi kimi, işarələr sistemidir. U.Qoldinq də romanın mətnini işarə layları şəklində qurmuşdur. Çünki romanın üst qatındakı hər bir poetik element özündən başqa mütləq nəyisə işarə edir. Niyazi Mehdiyev yazır ki, “semiotikaya görə, öz maddiliyindən başqa nəyisə bildirən hər hansı bir duyulan şey həm də işarədir”(4,45). Semiotikada da işarələr sistemi məhz dil hesab olunur: “Mübahisəsiz məsələdir ki, istənilən işarə sistemi (o cümlədən ikinci sistem) dilin xüsusi növü kimi nəzərdən keçirilə bilər”(11,52). Bu cəhətdən, U.Qoldinq də romandakı məna laylarını “dil” adlandırmaqla, əslində, fəhmlə oxucuya mətnin poetik strukturunun başdan-başa işarələrdən ibarət olduğunu anlamaq üçün həm də ipucu, açar vermişdir.

“İkili dil” romanı görünən və görünməyən tərəfləri ilə bütün hallarda mif(ologiya) ilə bağlıdır. Romanın zahiri məkan-zaman dekorasiyası miflə sıx şəkildə əlaqəlidir. Əsərdə yunan mifologiyasının obrazları, mifik tanrılar tez-tez xatırlanır. Mifik personajlar metafizik reallıq statusunda əsərdə təsvir olunan dünyanın üzvi tərkib hissəsi kimi təqdim olunur. İnsanlar bu mifik tanrılara inanır, onlardan falçı/kahinlər vasitəsilə kömək diləyir və bununla da onları gözləyən hadisələrdən xəbərdar olmaq istəyirlər. Bu cəhətdən, mifik kultlar romanın zahiri dekorasiyasında fəal rolə malikdir. Bütün bu mifik faktura, əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi, romanın eksplisit mif qatını təşkil edir. Ancaq onu da qeyd etdik ki, hər bir mif mifoloji silsilənin həlqəsi kimi digər miflərlə əlaqədərdir. Bu cəhətdən romanın üst layının (dekorasiyasının) altında gizli bir mif layı, yəni implisit mif var. Bizim qarşımızda duran əsas vəzifələrdən biri isə həm də mifin bu eksplisit və implisit formalarının bədi mifə yaradıcı funksiyasını aşkarlamaqdır.

Bəs romanda bu iki mif layı bir-biri ilə necə əlaqələnir? Çünki romanın bütün aşkar və gizli mənaları bu mif laylarının əlaqələnməsi zəminində meydana çıxır. Belə hesab edirik ki, bu suala M.Y.Lotmanın bir fikri ilə cavab vermək mümkündür. O, ikinci modelləşdirici sistemlərdə məna problemi haqqındakı məqaləsində yazır ki, işarənin məzmunu müəyyən münasibətlərlə əlaqələnen struktur zəncirləri kimi düşünülə bilər. Məna o hallarda yaranır ki, biz, ən azı, iki müxtəlif zəncir-struktura (ifadə və məzmun planları) və bu sistemlərdən birindən digərinə kodlaşdırma imkanına malik olaq. Kodlaşdırma zamanı öz təbiətinə görə müxtəlif olan element cütləri arasında uyğunluq əmələ gələcək ki, burada da bir element öz sistemində başqa sistemdə olan elementin ekvivalenti kimi qavranılacaq”(9, 22).

U.Qoldinqin “İkili dil” romanının strukturuna Lotmanın bu fikri işığında nəzər salsaq, burada da həmin işarələmə/kodlaşmanı müşahidə edirik. Aydın olur ki, romandakı mifoloji düşüncə tərzini təşkil edən eksplisit və implisit mif qatları çoxsaylı məna telləri ilə bir-birinə bağlıdır. Yəni romanın üst qatındakı hər bir eksplisit mif işarəsinin altında onun kodlaşdırdığı (işarələdiyi) implisit mif vahidi durur. Yalnız bunu nəzərə aldıqda müəllif niyyətini, romanın ideyası və ümumən poetik mənasını başa düşmək olar.

Nəticə. Eksplisit və implisit mif laylarının hər biri özünə fərqli münasibət tələb edir. Belə ki, implisit mif gizli lay olduğu üçün onu ilk növbədə aşkarlamaq lazım gəlir. Eksplisit miflə bağlı isə bu əməliyyatı aparmağa ehtiyac yoxdur: çünki o, mətnin üst qatında aşkar şəkildə mövcuddur. Lakin müəllif bu “aşkar” mifik elementləri kombinasiya etməklə bədii işarə “oyunu” qurmuşdur. Mətnin bədii interpretasiyası məhz bu oyunun semantikasını aşkarlamağı tələb edir. Eksplisit mifin bütün “aşkar” dinamikası eyni zamanda gizlin (implisit) mifin funksionallığını əks etdirir. Bu isə o deməkdir ki, eksplisit mifin təbiəti, davranışı onun altında duran və ona qırılmaz tellərlə bağlı olan implisit miflə müəyyənləşir. Romanın interpretasiyası bu iki mif layına vahid sistem, yəni “ikili dil” kimi baxmağı və romanı məhz “ikli dil” ilə oxumağı tələb edir. Burada “tək dil” yaramır. Çünki romandakı eksplisit mif bütün hallarda işarədir. İşarə həmişə işarə etdiyi obyektə bağlı olduğu kimi, eksplisit mif də qırılmaz şəkildə implisit mifə bağlıdır. Mifin bu iki dili birlikdə “ikili dili” təşkil edir.

Ədəbiyyat

1. İmadəddin Nəsimi. Əsərləri, I c. Bakı: Azərənəşr, 1973, 672 s.
2. Nağısoylu M. “Gülşəni-raz” təsəvvüfün ana qaynaqlarından biridir / Şeyx Mahmud Şəbüstəri. Gülşəni-raz (Sirlər-bağçası). Fars dilindən filoloji tərcümə, ön sözün və izahların müəllifi M.Nağısoylu. Bakı: Nurlan, 2005, s. 3-10
3. Rzasoy S. Şüurun inkişaf mərhələləri: mifoloji və tarixi şüur // Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatına dair tədqiqlər, XLI kitab. Bakı, “Elm və təhsil”, 2013, s. 168-201

4. Mehdiyev N. Orta əsrlər Azərbaycan estetik mədəniyyəti. Bakı: 1986
5. Xəlildov S. Şərq və Qərb. Ümumbəşəri ideala doğru. B.: Azərbaycan Universiteti Nəşriyyatı, 2004, 620 s.
6. Байбурин А.К. Мифологема. Свод этнографических понятий и терминов. Вып. 4. Москва: Наука, с. 78
7. Басилов В.Н. Культ святых в исламе. Москва: Мысль, 1970, 144 с.
8. Горан В.П. Древнегреческая мифологема судьбы. Новосибирск: Наука, 1990, 333 с.
9. Лотман Ю.М. О проблеме значений во вторичных моделирующих системах.// Труды по знаковым системам. Вып. 2-й. Тарту: 1965, с. 22-23.
10. Bakhtin M.M. The Dialogic Imagination: Four Essays; Caryl Emerson, C., Holquist, M., Eds.; University of Texas Press: Austin, TX, USA, 1988; p. 156.
11. Barnes T.J., Duncan, J.S. (Eds.) Writing Worlds: Discourse, Text and Metaphor in the Representation of Landscape; Routledge: London, UK, 2013. p.296
12. Baker James R., Critical Essays On William Golding. 1988,197 p.
13. Campbell J. Myths to Live. Viking Press: New York, USA, 1972. 105p.
14. Carey John. William Golding: The Man Who Wrote Lord of the Flies. London: Faber and Faber, 2010.
15. Dante. Inferno 14. The Divine Comedy. Digital Dante Edition with Commento Baroliano MMXIV-MMXX. Columbia University. Available online: <https://digitaldante.columbia.edu/dante/divinecomedy/inferno/inferno-14/>.
16. Dystopian Literature: A Theory and Research Guide By M. Keith Booker Greenwood Press, 1994, p.769
17. Golding William. The Double Tongue. London: Faber. ISBN 978-0-571-17803-2. 1996, p.165
18. Golding W. Belief and Creativity. A Moving Target.London:Faber &Faber,1982. p.185–202.
19. Kemp, Peter. Ancient wisdom. Review of William Golding: The Double Tongue. Sunday Times Books, 11 June 1995.
20. The Artful Equivocation of William Golding's the Double Tongue By Stape, J. H. Twentieth Century Literature, Vol. 47, No. 3, Fall 2001
21. Van Nortwick Thomas. Somewhere I Have Never Travelled: The Second Self and the Hero's Journey in Ancient Epic. New York and Oxford: Oxford University Press. 1992.

Ülkər Telman qızı Əsgərova

**U.Qoldinqin “İkili dil” romanındakı mifik kodlarla
təsəvvüf şeiri arasında paralellər**

Nəticə

Məqalədə implisit və eksplisit mif açıqlanır, Sufi poeziyası ilə Uilyam Qoldinqin "İkili dil" romanındakı mifik kodlar arasındakı paralellər təhlil edilir. Müəllifin bu romanı mifologiyaya və "ikili dil" anlayışına əsaslanır. Lakin mistik ədəbiyyatla roman arasında oxşarlıq bununla məhdudlaşmır. Daha dərin tipoloji oxşarlıqda roman Şərq mistik poeziyasının strukturunu xatırladır. Sufizm poeziyasında iki vacib qat var: birincisi, adi danışmaq dili ilə başa düşülən mətn qatıdır, ikincisi isə bu sözləri ifadə edən dəyərlərdən qurulmuş bir alt, simvolik təbəqədir. Təsəvvüfdə, gördüyümüz kimi, “ikili dilin” biri insanların danışdığı dil, o biri isə ilahi dil, yəni ilahi həqiqətləri işarə edən işarələr sistemidir. Məsələnin əlamətdar tərəfi onda ifadə olunur ki, U.Qoldinqin romanında da “ikili dil” ilahi dil, yəni tanrının dili kimi şərh olunur. Burada tanrı dedikdə mifik qəhrəman Apollon nəzərdə tutulur. O, Delfdə nəhəng ilanı öldürür və onun haça dilini alır. Tanrı Apollon insanlarla falçı-kahinlər vasitəsi ilə əlaqə saxlayır. Qədim Yunanıstanda hər tanrının öz kahini var idi. İlanın dili haça, yəni ikiüclü olduğu üçün Tanrının sözləri də ikili məna qatına malikdir. Tanrı kahinin dili ilə danışır. Bu halda kahinin söylədiklərini yalnız “ikili dil” modelini tətbiq etməklə başa düşmək olar.

Beləliklə, “İkili dil” romanı müəllif tərəfindən bütün poetik struktur səviyyə və elementləri baxımından semiotik-ışarəvi mətn kimi qurulmuşdur. Bu cəhətdən əgər semiotikanın terminlərindən istifadə etsək, mətndə, ən azı, iki işarə səviyyəsi var: birinci və ikinci işarə sistemləri.

Açar sözlər: U.Qoldinq, “İkili dil”, semiotika, mif, təsəvvüf, ilahi dil,

Аскерова Улькер Тельман кызы

Резюме

Параллели между суфийской поэзией и мифическими кодами в романе Уильяма Голдинга “Двойной язык”

В статье раскрывается имплицитный и эксплицитный миф, анализируются параллели между суфийской поэзией и мифическими кодами в романе “Двойной язык” Уильяма Голдинга. Этот роман автора основан на мифологии и на понятии “двойного языка”. Но сходство между мистической литературой и романом этим не ограничивается. В более глубоком типологическом сходстве роман напоминает структуру Восточной

мистической поэзии. В поэзии суфизма есть два знаковых слоя: первый-это слой текста, понятный обычным разговорным языком, а второй-знаковый слой, построенный из значений, на которые указывают эти слова. В мистике, как мы видим, один из “бинарных языков” - это язык, на котором говорят люди, а другой-это божественный язык, то есть система знаков, которые указывают на божественные истины. Замечательная сторона вопроса выражается в том, что в романе Голдинга “бинарный язык” трактуется как божественный язык, то есть язык Бога. Здесь под Богом подразумевается мифический герой Аполлон. Он убивает гигантскую змею в Дельфах и берет ее язык Креста. Бог Аполлон поддерживает связь с людьми через гадалок-жрец. В Древней Греции у каждого бога был свой жрец. Так как язык змеи-крестовый, то есть двусложный, то и слова Бога имеют двойной слой значения. Бог говорит языком священника. В этом случае то, что говорит священник, можно понять, только применив модель “двойного языка”.

Таким образом, роман “Двойной язык” структурирован автором как семиотико-знаковый текст по всем поэтическим структурным уровням и элементам. В этом аспекте, если использовать термины семиотики, то в тексте как минимум два знаковых уровня: первая и вторая знаковые системы.

Ключевые слова: У. Голдинг, «Двойной язык», миф, суфизм, язык бога

Asgarova Ulkar Telman

Summary

Parallels between Sufi poetry and mythical codes in William Golding's "Double tongue "

The article reveals the implicit and explicit myth, analyzes the parallels between Sufi poetry and mythical codes in the William Golding's "Double Tongue". The novel is based on mythology and on the concept of a "binary language". But the similarity between mystical literature and the novel is not limited to this. In a deeper typological similarity, the novel resembles the structure of Eastern Mystical poetry. There are two symbolic layers in the poetry of Sufism: the first is a layer of text understandable in ordinary spoken language, and the second is a symbolic layer built from the meanings indicated by these words. In mysticism, as we see, one of the "binary languages" is the language spoken by people, and the other is the divine language, that is, a system of signs that indicate divine truths. The remarkable side of the question is expressed in the fact that in Golding's novel "binary language" is interpreted as a divine language, that is, the language of God. Here, God means the mythical hero Apollo. He kills a giant snake in Delphi and takes its tongue of the Cross. The god Apollo keeps in touch with people through fortune-tellers-priests. In ancient Greece, every god had his own priest. Since the language of the snake is a cross, that is, two-syllable, then the words of God have a double layer of meaning.

God speaks in the language of a priest. In this case, what the priest says can be understood only by applying the "иштфкн language" model.

Thus, the novel "Double tongue " is structured by the author as a semiotic-
iconic text on all poetic structural levels and elements. In this aspect, if we use
semiotics terms, then there are at least two sign levels in the text: the first and second
sign systems.

Keywords: W. Golding, "Double Tongue", semiotics, myth, sufism, the
language of god

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 16.02.2022

Çapa qəbul olunma tarixi: 28.02.2022

Rəyçi: f.f.d. Yeganə Abdullayeva
tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur